

ABONAMENTUL :

PE AN 3 COR. 20 FIL.
 „1/2 n” — 60 ”
 „1/4 n” — 90 ”

IN STREINĂTATE :

PE AN 6 FRANCI.
 „1/2 n” — 3 ”

NUMERİ SINGURATI
 TICI SÈ VIND CU
 5 FILERI.

RÈVÀȘUL

INSERȚIUNILE SE
 PLĂTESC DUPĂ MĂ-
 RIMEA LOCULUI CE
 OCUPĂ; FIE-CARE
 cm. □ COSTĂ ODATĂ
 10 FIL., DE 2 ORİ
 8 FIL., DE 3 ȘI MAI
 MULTE ORİ 6 FIL.

ADRESA :
 „RÈVÀȘUL”
 CLUJ — KOLOZSVAR
 JÓKAI-UTCZA 6.

Redactor resp. : BASIL MOLDOVANU.

APARE ÎN FIE-CARE SÂMBĂTĂ.

Proprietar editor : Dr. E. DĂIANU.

Vlădica și Opinca.

Când Românașul nostru vrea să arete un *simțământ* larg și sfânt, care pătrunde toate inimile românești, un *dor*, care resonă în toate piepturile celor cu inimă românească, sau un *gând* mareț, care stăpânește toate mințile neamului nostru, atunci zice, că acest simțământ, acest dor, acest gând, îl avem cu toții „*dela vlădică până la opinca*“, sau întors „*dela opinca până la vlădică*.“ Vorba această veche și mult cuprinzătoare, arată, că poporul nostru a fost în tot-deauna pătruns de duhul creștinismului, a fost tot-deauna închegat în biserica sa și alipit cu tot sufletul său de capul bisericii sale, de *vlădica*. O închegare mai puternică, și o alipire mai sfântă și mai stătornică decât această neamul nostru nu a cunoscut și nu cunoște. Cu zicala aceasta el tâlcuiește în chipul cel mai limpede și mai respicat *întregimea obștei poporului* nostru pătruns de credința sa și iubitor de biserica sa creștină.

Vorba această veche, ca și multe alte cuvinte din bătrâni, e pe cât de scurtă, pe atât de dreaptă și înțeleptă. Și de aceea ea trebuie să fie păstrată la noi, — nu numai ca o scumpă amintire despre chipul de viață al străbunilor noștri în trecut, ci și ca o căleuză, ca o îndreptare a vieții noastre pentru *viitor*. Trebuie să fim toți *una*, în simțire și gândire, ținând tare și neclintit la învățătura bisericii noastre creștine, și ascultând cu dragoste fiască de părinții noștri ai tuturoră, de *vlădicii noștri*.

Dar' vorba această s'a isbândit deunăzi aievea într'un mic sătuț românesc de pe valea *Mureșului*. Acolo au văzut omenii cu ochii lor, cum este de *adeverată* vorba despre unirea în gândire și simțire, a întreg poporului nostru țeran și a capilor săi, au văzut cât de aproape sunt deolaltă acele două trepte ale scării noastre naționale, cea mai din sus și cea mai din jos.

Un vlădică românesc s'a scoborit zilele trecute din înălțimea scaunului său arhieresc, la vatra părinților săi, cari l'au dat neamului și bisericii, și s'a arătat atunci lumii noastre românești frumoasă și rara privescătoare cum se întâlnește de odată, în dragoste curată și în dor de bine, opinca românească cu vlădica românesc. Episcopul Demetriu Radu a venit dela Lugoj în satul părinților săi, la Ujfalăul de lângă Aiud, și acolo s'a rugat împreună cu ai săi, cu cei vii în biserică, ér' pentru cei morți la mormintele lor, apoi s'au veselit în Domnul, de bucuria acestei rare și frumoase întâlniri, într'un frumos ospeț.

Se știe că părinții Sfinției Sale vlădica Demetriu Radu sunt țerani plugari, ca toți plugarii români, cari dacă acum nu mai pòrtă *opincă*, au purtat-o destul, și mai mult numai *opincă* au purtat.

Nenea *Ioan Radu* e om forte de omenie și se bucură de multă cinste în satul său; a fost și birău (primar, jude) în sat, dar nu știu zău știe scrie orî ceti. Iar soția sa *Paraschiva*, născută Maior, e o țerană română, ca toate țerancele noastre din Ardeal, cu deosebirea numai că e o femeie nu numai frumoasă, cum nu sunt toate, ci și foarte destăptă și harnică cum rar altele. De aceea Dzeu

le-a și încununat hărnicia și vrednicia cu feciori și fete, cari nu numai le pot fi de fală în sat, ci le-a dat și norocul cel rar de tot, de a-și vedea doi feciori preoți învățați, iar pe unul dintre ei chiar *vlădică*.

Bucuria și fericirea acestor părinți se pòte închipui, descrie și spune însè nu se pòte. Dar mai mare și mai dulce trebuie să fie fericirea acesta atunci, când din orașe îndepărtate și dintre domni înălțate își ved odorul de fecior rentorcend iarăși acasă în sătuțul cel mic de lângă Mureș, la vatra cea simplă românească, lângă care măcută-sa l'a lăptat și tatăl său l'a învățat de mic, cum să se pòrte ca să fie plăcut lui Dzeu și omenilor de omenie. Atunci e adevărată sèrbătore la casa lui nenea Radu din Uifalău, atunci e adevărată sèrbătore în satul și în jurul întreg.

Am fost și eu odată martor acestei necuprinse fericiri a părinților și țeranilor, cari aveau lângă sine, pe fiul, pe fratele, pe vèrul orî prietenul lor din copilărie, acum episcopul Radu.

Era în 14 Februarie 1897. Țin minte ziua, că era foarte însemnătată pentru mine și din altă cauză. Era un frig gròznic. Mureșul era acoperit de table mari de ghiată, printre cari abia am putut trece cu *brudina*, că pod stătător în apropiere nu era. Și pe când afară era iarnă grea, în casa badii Radu era ca în frumoasă lună Maii. Fericire și veselie de primăvară; senină, liniștită, dar cu atât mai afundă la inimă, cu atât mai simțită....

Nu voiu să descriu acum totul ce am văzut și am simțit, în acea zi, care era *ospețul vlădiciei* arhierelui Demetriu, tocmai atunci denumit — dar parcă ved și acum înaintea mea pe bujorelul acela de copil, — un nepot de vre-o 3 ani al episcopului — care eșia și intra în casă, și umbla prin tindă și prin curte, ca un voinic, legănându-se de fericit ce se simția, și strigând neconținut, ca un resunet al întregii sèrbări :

„*Trăiască vlădica! Trăiască vlădica nost!*“ ...

Sèrbătoreă această s'a repeșit în zilele trecute. Acum, că Prea Sfinția Sa episcopul este denumit la Oradea-mare, și ast-fel e ridicat de nou la o treaptă mai sus, înainte de a-și părăsi vechia reședință *dela Lugoj* s'a repeșit sè-și mai vadă odată leagănul părințesc, satul cu omenii săi, casa părințescă cu toate acele sfinte și neșterse amintiri, cari ni-o fac tuturor cu atât mai scumpă, cu cât ne depărtăm în cursul vieții mai mult de ea, și cari amintiri și tainice legături ne umplu sufletul de o putere, care pare că ne renaște orî de câte orî o simțim și resimțim.

Iată într'adever ce cetesc în *Unirea* :

„*Înainte de ce ar părăsi plaiurile mănòse ale Bănătuului, Prea Sfinția Sa episcopul Radu, a mai venit odată în comuna sa natală, Uifalăul de lângă Aiud, ca să se însufletescă rugându-se la mormintele strămoșilor săi. P. S. Sa a sosit la Aiud Lună d. a. însoțit de medicul Dr. Iacob Maior și adv. Dr. Isidor Pop, amindoi din Lugoj. Public mult l'a așteptat la gara din Aiud și apoi și mai numeros acasă în Uifalău.*

Marți sèrbătoreă Naserii Sf. Ioan Botezătorul (Sânzienele) poporul comunelor Uifalău și Tâmpăhaza și mulți din satele vecine: Lòrinț, Beldiu și Mișcreac, formau un pitoresc spalir, de la casa părinților Episcopului până la Sf. Biserică. Pe tot percursul poporul aclama cu viu entusiasm pe iubitul Episcop, care cu ochii strălucinzi de lacrimi, împărția binecuvintare.

Mica și modesta bisericuță de lemn era ticsită de credincioși. Sta liturgie o celebră vicariul dela Hațeg Dr. Iacob Radu, protop. Maior și Fodor, asistați de preotul Aurel Pop, ca diacon. Chorul îl conducea harnicul preot Nic. Aron. După sevîșirea stei liturgii, se porni *procesiunea la morminte*. Aci Episcopul ceti deslegarea, apoi protop. Maior, într'un entusiasm cuvint, salută pe Episcop în numele consătenilor săi și-i doresce putere și sănătate în noua poziție de *Episcop al diecesei de Oradea*. Cu glas tremurând de emoție, răspunde P. S. Sa, mișcat de dragostea ce i-se arată și consciu de grèua misiune ce-l așteptă, ca urmaș al marilor Episcopi Vulcan și Pavel. A venit aci, zice, ca *revèzènd mormintele străbunilor săi, cari au ținut*

cu tărie la credință în mijlocul celor mai mari persecuții, sè se inspire de curaj și bărbăție. Îndemnă poporul la alipire și dragoste cătră sf. Biserică, și-i îndemnă, ca pe cum au clădit *școlă frumoasă*, sè ridice și *Domnului casă* vrednică; le promite *tot sprijinul său*. După aceste cuvinte, cari stòrseră lacrimi din toți ochii, aclamările păreau nesfîrșite. Se alese apoi locul, pe care are să fie *clădită noua biserică*, între celea două comune, și aproape de cale, ca trecătorii sè se umple și ei de nădejde, trecend pe lângă casa Domnului. Dr. Major, născut și el în această comună, promite sè deie *tòtă pètra* de lipsă la clădire.

Episcopul, încunjurat de număròsă suită, ceretă pe preotul, și mai mulți fruntași din comună. Timpul era strălucit, și totul părea așa de sèrbătorec.

La 1 oră s'a dat masă mare la casa fericitorilor părinți, erau câte-va sute de oșpeți : preoții din jur cu familiile lor, sosiți de la Aiud, Blaș, Alba-Iulia etc. Episcopul *ridică pàharul în sănătatea părinților săi*. A fost o scenă plină de momente înălțătore. Episcopul care vorbește cu entusiasm, acum avea vòcea *lină și tremurândă*, el nu-și mai putea stăpâni simțemintele, peste cari, de altcum mai tot-deauna stăpânește. Vorbesce despre dragostea muncii, pomenește cum pe vremea sa mulți mers'au la Roma, dar mulți au revenit frânți de bòlă și greutate. „*Și lemne de ar tăia pe spatele tÈu, tu nu te lăsa, ci mergi înainte*“, i-a zis tatăl său la plecare. „*Așa-e!*“ rèsună vòcea puternicului său părinte. Mulțumește din inimă și cu deplină recunoscință părinților săi, cari *l'au învățat a munci*. A mai vorbit Dr. Maior, protop. Maior și *bètrànul Ioan Radu*, tatăl Episcopului, care în un toast, ce ar face cinste multora, *mulțumesc lui Dumnezeu*, că i-a dat copii bravi și ascultători, *cari îi pricinuesc, acum la bètrànòșe neașteptate bucurii*. Dorosce Episcopului *tărie în noua-i vrednicie, îndemnându-l sè muncescă căci fără muncă, nime nu pòte ajunge nicăurî*. După prânz, feciorii din sat împodobiți cu *flori și bràne treicolore*, au jucat *feliurite jocuri naționale*. Mai târziu au venit dela Aiud, comitele *Zeyk*, vicecomitele *Szász*, pres. *Tóth*, și fibirăul *Imreh* spre a visita pe Episcopul, fiu al comitatului.“

Atăta ne spune „*Unirea*.“ E puțin cât spune, dar' noi ne putem gândi, că ce și cum a fost în ziua de *Sânziuene*, — ziua numelui bètrànului tată al Episcopului Radu — în acel sat românesc de lângă Mureș; ne putem gândi, că ce simțiri vor fi cuprins inimile, și ce gândiri înălțătore vor fi stăpânit mințile tuturor.

Orî cât ne-am încorda însè închipuirea noue nu ne pare destul, și ne dore inima, că n'avem chipuri, că n'avem fotografate scene din mulțimea țeranilor, între care *opinca* și *vlădica* s'au întâlnit într'un gând și un dor de bine, *binele neamului nostru românesc*. Ast-fel de privescătoare ar trebui arătate lumii românești întregi. În ele se vede ca într'o oglindă *tăria neamului nostru*; din ele ne strălucesc învățături neprețuite ce trebuie să ne lumineze *calea pe care avem sè urmăm în viitor, calea credinței și a iubirei* de neam, pe care au mers moșii și strămoșii noștri tot-deauna până azi.

În lipsa astor fel de chipuri, noi dăm totuși ceva, dăm chipul *episcopului Radu în mijlocul părinților săi*, așa cum au fost fotografiați în 1897, în grădina episcopescă din Lugoj. Chipul acesta încă vorbește în destul. Țeranii Români sè vadă și sè învețe din el, ce pot face părinții din fi lor, cu învățatură, cu hărnicie și cu ajutorul lui Dumnezeu.

Sè învețe și sè se străduiască a face asemenea.

Crestături.

Glasul Arhierelui. Sfinția Sa Episcopul Orădii-Mari, Dr. Demetriu Radu, înainte de a părăsi scaunul arhieresc al Lugojului, a dat un cuvânt părintesc de adio, către clerul și poporul credincios pe care 6 ani cu bun spor și multă mângâiere l'a păstorit. Ne pare rău că îngustimea foii noastre nu ne lasă să dăm întreg acest prea frumos cuvânt părintesc, dar scotem aci o parte, care anume se îndreptă către țeranii nostri iubiți:

„Ce voiți zice apoi vouă, scumpilor mei credincioși, dacă nu aceea, ca se vă indemn încă odată cu tărie, să fiți stăruitori în iubirea lui Isus Christos, întru alipirea din inimă izvoitoare către Sfânta Biserică, către Scaunul Romei celei vechi, așezat ca centru strălucitor întrânsa de dumnezească mâna lui, — și neobosiți arătându-vă la cultivarea virtuților creștinești și cetățenești în piepturile voastre, în familiile voastre și în toate raporturile voastre sociale și individuale.

În timpurile noastre au început a se ivi și a se învăța prin mijlocul vostru o mulțime de proroci mincinoși căutând în fel și fel de chip a vă sminti și abate dela căile cele nedede ale credinței creștinești, a înlocui prescripțiunile și așezămintele ei cu usanțe absurde și ridicole, a slăbi și chiar a rumpe legăturile sociale ale vecinicei dreptăți, a zdrobi supunerea după conștiință, iar nu din frica subiecți către autoritățile constituite și legale, a smulge din piepturile voastre speranțele creștine spre a sădi acolo inchipuirii periculoase, visuri ne-realizabile și deșarte amăgiri, iar prin toate acestea a sgudi din temelii ordinea și auctoritatea puse dela Dumnezeu ca basă neștrămutată a societății publice și familiare.

Voi însă nu vă lăsați amăgiți de ast-fel de proroci mincinoși; pentru-că ori cât de ademenitoare s'ar părea a fi formele în cari se arată mincinos graiul lor, ei alta nu sunt decât vestitori de învățături scâlciate și greșite. Nu vă învățuiți, și nu vă lăsați a fi purtați, după cuvântul S-tului Pavel, de tot vântul învățaturii, întru amăgitura omenilor, întru vicleșug spre meșteșugirea înșelăciunii¹⁾. Nu treceți hotărâre vechi, care le-au pus părinții voștri²⁾. Ci mai vărtos ascultați de Isus Christos, carele, — voiți mai zice vouă repetind, — de pe tronul vecinicei sale măriri nu încetază de a chema la sine, prin glasul Bisericii sale, neamul omenesc spre a-l mângâia, vindeca și ferici cu darul nesfârșitelor sale bunătăți: Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați; veniți toți cei ce vă osteniți rătăcind pe drumurile colțuroase a tot felul de erori, unde v'au condus cu basme meșteșugite prorocii mincinoși; veniți toți cei ce gemeți însărcinați sub gróznica povoră a deșertelor

făgăduințe de odihnă, cu cari v'au ademenit cărtitorii, grăitorii de rău, născuți spre vênare și stricăciune; deșteptați-vă și veniți la mine, popore cutundate în întunerec și în umbra morții, popore láncezite în chaosul durerii, de unde a dispărut viața vrednică de voi; părăsiți pe cei ce pentru lăcomie cu cuvinte amăgitoare pe voi v'au preocupat, părăsiți pe cei ce vor să vă astimpere setea, și ei nu sunt decât nori fără de apă, ce se pórta de vânturi; părăsiți pe cei ce vor să vă dea progres și înflorire, și ei nu sunt decât copaci tomnatici neroditori, de două ori morți și desrădăcinați; părăsiți pe cei ce vor să vă lumineze, și ei nu sunt decât stele rătăcitoare, cărora negura întunerecului în veac se păzește¹⁾: „Veniți la mine, toți cei osteniți și însărcinați, și eu vă voi odihni pe voi!“²⁾

D. Dr. A. Vlad, deputatul cercului Dobru, a vorbit, la 8 Iulie, în dietă. Vorbirea noului deputat român a finit o jumătate de ceas și a fost foarte des întreruptă de șgomotul și aruncăturile deputaților unguri, cărora d. Vlad le întorcea vorba îndată. — Cu vorbirea aceasta nu sunt mulțamiți de altfel nici Ungurii, nici Români. Toți au așteptat mai mult; mai ales s'a așteptat ca d. Vlad să-și deslășure programul său, după ce nu mai ține în întregime la programul partidului național român, din al cărui comitet a făcut (și poate mai face și acum) parte. Foile noastre mai de samă cer acum, ceea ce noi de mult am accentuat, ca comitetul național să-și limpezească situația sa față cu d. Vlad. Întru adevăr starea de acum e cea mai încrecată și numai încrecături și penultumiri poate produce.

În dietă se continuă obstrucția față cu noul prim-ministru, Khuen-Hedervary. Duminica trecută o încăierare s'a produs în Oradea-mare între Kossuthist și cei ce sprijinesc guvernul. Deputatul Barabás, care a dat prilejul în vorbirea sa, ținută în piața Orădii-mare, la această încăierare, atacă mai tare pe prim-ministru. Socialiștii de asemenea luptă mult contra grofului Khuen.

Rogă-te și lucră!

— Continuare. —

E un drept din fire, că ori cine își poate câștiga avere sau capital. Cine tăgăduiește asta, tăgăduiește dreptul firii, zidite de Dumnezeu. Tot omul, încă și cel mai sărac, are drept a-și face din filerii cruțați capital (avere) pe sama sa și a familiei.

Muncitorul de azi are dreptul să fie mână capitalist (avut). Din muncă și cruțare se face capital. Și iarăși din capital se face muncă, pentru cei ce n'au de muncit.

Dacă-i rău muncitorul, care nu își dă silința a agonisi capital, apoi rău e și acela, care vrea să nimicească capitalul, adică isvorul, din care poate căpăta el de lucru. Prin urmare capitalul și munca nu se pot despărți de olaltă.

Tot așa-i de adevărat, că nu ne mai putem întorče la vremile strămoșești, în cari nu era nici capital, nici avere privată. Asta ar însemna să ștergi cu o străsătură de peană tot ce a produs știința, arta și sirguința omenească în curs de mii de ani, ar însemna să împingi omenimea în-

dărăpt acolo, de unde abia s'a ridicat prin puterile întregii sale ființe cu minte. Și de s'ar chiar putea face această răsturnare uriașă și omenii s'ar face egal — în inchipuire: asta ar fi cel mult biruință de o zi. — Felurimea puterilor, a minții și a sirguinții singuraticilor omeni iarăși i-ar face în curind neegali. S'ar nasce de nou lupta între capital și muncă. Să luăm deci lucrurile așa cum sunt, și să căutăm leacul aiea.

Azi are omul singuratic avere, a are capital. Și-i cu drept chiar și după legile firii. Acea nu-i adevărat, că „numai atâta e al meu, cât agonisesc prin muncă.“ Munca nu e totul. Ea e numai un mijloc. Ca să se producă grăul de pildă e lipsă de sôre, vreme, plôe, unelte economice, sêmînță și altele, fără cari munca e seacă. Iar temeiul e tot-deauna pământul însuși, care nu-i al muncitorului.

La fabrici temeiul sunt: averea capitalistului, banii puși în întreprindere, mașinăriile și alte mijloce.

Banii puși în fabrici se pot perde, căci marfa se vinde prea târziu, ori cu prețuri scăzute, fiind mulți fabricanți de atari mărfuri, ori apoi se mai și strică stând multă vreme în magazine. Tote aceste însă îl ajung pe fabricant, iar nu pe muncitor.

Așa stă lucrul și cu meseriile mai mici. Stăpânul gustă cele bune, dar tot el are să suporțe și pagubele, perderile.

Pote dar să ceară lucrătorul împărțirea câștigului în două?

Părerea asta e măgulitoare — ce e drept — pentru muncitor, dar nu-i dreaptă, nici cu puțință de împlinit.

Nu-i dreaptă, pentru-că nu ia într'o măsură parte. Capitalistul adese-orî își pune în joc întreagă averea, care perzându-se, el rămâne cerșitor. Pre atunci muncitorul ia parte numai cu mintea și brațele, cari și de aduc mai puțin, dar el rămâne întreg cu mintea și cu trupul și poate intra aiea în lucru. Dar și de altmintrelea plata este împărțășirea în camelele capitalului, pus în întreprindere, iar acesta afirmă de multe împrejurări.

Părerea de mai sus — cum am zis — e și cu neputință de împlinit. N'aduce ori-ce întreprindere dobândă pe loc, ci une-orî dearindul e schimbător norocul. Acum dacă întreprinzătorul în nădejdea unor vremi mai bune susține fabrica cu bani grei și plătesce muncitorii: unde e îndreptățirea de a împărți? Să poate primi deci părerea, că muncitorul să aibă parte egală cu stăpânul în câștig?

Nedreaptă, ba chiar primejdiosă pentru muncitor e și idea mai nouă: „opt ceasuri de somn, opt de mâncare și petrecere și opt de lucru“.

Ore nu cer tocmai industriei și muncitorii pe lângă alte libertăți politice și libertatea de muncă? Dacă cererea asta a lor e cu drept, pe cum și este, apoi trebuie să se asigureze și pentru stăpânii asemenea libertate. Când lucrul e de opt ceasuri, pentru opt se fie și plata. Iar când se găsec lucrători, gata a munci mai mult de opt ore, trebuie să aibă stăpânul drept a-i lua pe aceștia, lăsând la o parte pe cei cu opt ceasuri

FOIȚA RÉVAȘULUI.

Scrisori către un nepot.

VI.

Iubite nepote! După-ce luarăm dejunul la Sânta Martha, am plecat la biserica Sfântului Petru. Acesta e biserica cea mai mare din lume. Acum se zidește una și mai mare în America, dar până acuma acesta e cea mai mare biserică. În tinda bisericii de două părți stau statuele lui Constantin cel Mare și alui Carol cel Mare.

Biserica acesta e biserică proprie a Papei, și cei doi domnitori mari puși lângă ea, în tinda ei, au mare însemnătate. Constantin cel Mare a fost cel dintâiu, care a făcut bisericii bunătățile celea mai mari. După-ce a învins pe dușmanul său Maxențiu cu ajutorul sfintei cruci, a dăruit papei Silvestru orașul Roma, și el și-a mutat reședința la Constantinopol. Carol cel Mare a apêrat pe Papa în contra vrășmașilor, și i-a dăruit ținutul din jurul Romei, din care cu vremea s'a născut împărăția Papei, pe care au luat-o dela Papa cu puterea Italianii resvrățitori în 20 Septembrie 1870.

Biserica sfântului Petru e lungă de 187 metrii, îți poți închipui deci cât e de mare; mănăstirea din Blaj ar închepe în ea cam de vre-o 10 ori.

Cum întri, la dreapta vezi o mulțime de omeni stând în genunchi și rogându-se înaintea unei

statue. E statua sfântului Apostol Petru, din veacul al cincelea. E făcută din bronz. Piciorul drept e alb de sărutat, și o parte s'a și ros din el. Tot la partea dreaptă se află o capelă, numită Cappella Gregoriană, în care se păstrează la altariu moștele sfântului Gregoriu Nazianzenul. În mijlocul bisericii se află altariul principal (cel dintâiu), căci după cum știi, în biserică romano-catolice pot fi mai multe altarele în rind și acesta o lasă biserica să se facă de aceea, căci preoții romano-catolici slujesc în fie-care zi. Altariul cel mai de frunte în bisericile mai însemnate din Roma se numește *confessio*, adica mărturisire, lângă care cuvânt se mai adauge și numele sfântului, ale cărui moște sunt îngropate sub altariu, de aceea altariul acesta se numește *confessio Sancti Petri*, căci sunt îngropate sub el moștele sfântului Petru. Ajungând un preot la altariul acesta, unde e îngropat Petru, către care a zis Mântuitorul: „Tu ești Petru, și pe peatra acesta voiți zidi biserica mea,“ inima i-să umple de bucurie. Eu nu știam cum să mă rog, când am văzut chiar și sicriul, în care erau bgate moștele. Omul aici ingenunche, de are loc aprôpe de altariu, care tot-deauna este încunjurat de credincioși, și dă friu slobod inimei și minții sale. Preotul cere dela sfântul Petru să-i ajute să fie preot bun, să-și conducă credincioșii bine, să asculte de poruncile bisericii. Aici se rogă preotul ferbinte pentru *unierea tuturor bisericilor*, cea ce o face el în sfânta liturgie tot-deauna, dar aici o face cu mai multă cucerie, căci o face înaintea sfântului Petru, care e capul, sub care trebuie să fie unite toate bisericile.

Alte moște însemnate, ce se mai află în biserica acesta sunt următoarele: lancea, cu care a fost străpuns Domnul Christos de ostașul, care a voit să știe, că ore după ce a fost restignat și murit, sau mai trăiește, căci așa era legea, că nu era iertat să rămână trupurile vii pe cruce Sâmbăta. După cum ne învață s. Scriptură, după ce a fost împuns Domnul Christos, a curs apă și sânge din inimă, ceea ce însemnă, că a fost mort. Aici se află și o parte din crucea, pe care a fost restignat Domnul Christos.

Tot aici se află și ștergariul Veronicei. Când se suia Mântuitorul pe muntele Calvariei, ca să-l restignească, s'a întâlnit cu o muiere, Veronica, care vându-l cum asudă de durerile celea mari, i-a dat un ștergariu, cu care s'a șters Mântuitorul de sudor, și atunci s'a făcut pe ștergariu chipul feței Mântuitorului. — Într'o sară, când am fost în biserica acesta la trastiile, un episcop ne-a binecuvântat cu moștele acestea.

Aici sunt îngropați mai mulți Papi, parte în pereții bisericii, parte pe lângă stâlpii ei.

Cum ești din biserică, la stânga vezi o pórta mare albă, pe care e făcută o cruce, și pórta e astupată cu zid. Acesta se numește pórta sfântă, și nu se deschide decât numai atunci, când e începerea unui veac nou; atunci se încuie celealalte uși și numai pe acesta întră omeni în biserică.

De aici mergem la Vatican, locuința Papei, la revedere aici.

Unchiul Iob.

După întrebuințare de câte-va ori face pelea feței netedă cum e cățifeaua și albă ca neaua

Crema de viorele alui Tits

O dosă costa 1 coronă.
Deposif principal la Török
József Budapest Király-
utca 12 szám.

Se poate căpăta în apoteca la „S. Treime“ în Gherla — Szamosújvár.

Episcopul Radu între părinții săi.

Dar social-democrații nu înțeleg așa. Ei cer lege, care se silească și pe stăpân și pe muncitor la opt ceasuri de muncă.

Și aci se începe primejdia.

Sciți ce înșamnă asta? *Sclăvie în formă mai nouă.* Pe vremea iobăgiei domni de pământ hotărau cât se țină lucrul și cu cât se se plătească. *Acum vreau social-democrații, ca statul să facă aceasta.* Urmarea va fi sila de-oparte, iar de alta deplina sărăcire și înjosire a clasei muncitorilor.

Asta au și simțit-o muncitorii, când se desbătea prin 1890 în Liverpool scărirea timpului de lucru. Toți bătură în palmi, când s'a zis de unul, că „scărirea acesta ar înșămna lașitate și abicere morală din partea muncitorilor“.

Libertatea de muncă pofteste, ca lucrătorul să pôtă lua atâta lucru, cât birue, fără de a-și ruina puterile, și de cât are lipsă spre a-și susține cinstita familia. În asta cine l'ar putea opri? Căci lucru puțin, plată puțină.

Nu-i mult de atunci, când cereau și muncitorii americani 8 ore de lucru. Stăpânii se declarară învoiți și cu 6, dar tot-odată spuseră, că ziua vor împărți-o în două părți de câte 6 ceasuri. Vor aplica apoi 2 rinduri de lucrători pe câte o jumătate de zi, plăindu-i pe câte o jumătate. Mișcarea muncitorilor încetă atunci numai decăt.

Apoi se nu se uite, că unele lucrări cer mai multă minte și pricepere, iar unii lucră într'un ceas mai mult, decăt alții în 8. Apoi sunt lucrări, legate de anumit timp. De pildă nu orî în ce vreme se pôte zidi, orî lucra în câmp ș. a. m.

Hotărându-se opt ceasuri de muncă, în chip obligator pentru toți, economia țării într'un singur an ar trebui să dea îndărăpt. S'ar lucra pământ mai puțin, și la piaț ar veni marfă mai puțină. S'ar zidi mai puține case, s'ar face mai puține haine și păpuți și așa mai departe. Urmarea care va fi? Că va fi mai scumpă pânea, bucatele hainele și tôte: va scădea înavușirea, crescând sărăcia.

Poporul nostru român știe prea bine, cum în economia sa de multe ori trebuie să facă din nôte zi, ca să-și strîngă ce i-a dăruit bunul Dumnezeu. Și fie spre laudă poporului nostru, că el nici nu cunoste margini în sirguintă mai ales pe vremea secerișului și a culeselor! Începând cu stăpânul și gătând cu cel de pe urmă servitor, fiesce-care lucră, se gândește și n'are odihnă până ce-și vede strîns rodul muncii sale. Cu acest obicei strămoșesc se împotrivesc munca de 8 ceasuri. — Gândiți-vă ce rele ar putea urma de aci pentru binele scumpilor Românași ai noștri și nu dați ascultare glasului înșelător, ce vrea să se furișeze prin urechile vóstre, aducând — pôte — cu vremea multă perire între ai noștri!

— Va urma. —

Eremitul.

DE PESTE ȘEPTĂMÂNĂ.

— Instalarea episcopului Radu, la *Oradea-mare*, se va face la 2 August n. în serbătorea marelui proroc *Ilie*. Despre acesta vicariul Dr. Augustin Luran a vestit clerul printr'un circular serbătorec, împodobit cu chipul celui ce va se vină în numele Domnului. În 3 August se va ținea consistor plenar, la care sunt chemați toți ase-sorii.

— La școala de fete a „Asociațiunei“ în *Sibiu*, sunt vacante, un post de învățator ordinar, sau învățătoare, cu 2600 cor. și postul de învățătoare suplentă pentru lucrul de mână (cu 600 cor.) Terminul de concurs e 15 Aug. n. 1903. Condițiunile se pot vedea și la redacția noastră.

— „Advocatul Poporal“, este numele unei foi ce apare odată pe lună, în *Timișóra*. Redactor este d. *P. Rotariu*. Prețul e 6 cor. pe an. Adresa: *Timișóra Fabric, Kis-Zsák-utca 5.*

— *D. P. Rotariu*, avocat în *Timișóra*, a publicat în broșură legea comunala (art. de lege 22 din 1886.) Costă 1 corónă.

— Adunarea dela *Baia-mare* a „Asociațiunei“ se vede că va fi măreță, după cum se pregătește. Comitetul arangiator, în frunte cu părintele *George Șuta*, director, și *Dr. V. Lucaciú*, secretar, a învitat redacțiunile foilor noastre, în special și *Révașul*, să-și trimită corespondenții la *Baia-mare* pe 9 și 10 August. Reprezentanții presei vor avea locuri rezervate.

— Preoții noi. În ziua de *Sânzuinea* înalt P. S. Sa Metropolitul a chirotonit în *Blaj* pe următorii tineri de preoți: *Ioan Cămpian* și *Ioan Belan*, teologi abs. dela universitatea din *Budapesta*; *Carol Ignat*, numit administrator în *Petridul-de-mijloc*; *Zaharie Pop* (*Beșimbac*) *Mihail Dămian* (*V. Sântoana*) *Iharie Viciu* (*Erneiul-mare*) și *Toma Opcean*, capelan în *Cichindeal*.

— Tipografia „*Tribunei*“ din *Sibiu*, dimpreună cu „*Foia Poporului*“ și „*CăliNDARUL Poporului*“, a cumperat'o d. *Josif Marschal*, un harnic Sas, care mulți ani a fost conducătorul tehnic al vestitei tipografii.

— În *Ciucia* se va face, din prilejul adunării desp. Asociațiunei, o petrecere de vară în folosul bisericeii. Inceputul la 6½ sera. În paușă se va juca călușerul și hătuța.

— *Foia socialistilor* din *Timișóra* turbează necontentit de mânie asupra „*Révașului*“. În nrul 24 scria contra noastră peste 4 colóne sub titlul: „*Ferește-te Române de dușmanul țeu de mörte, care umblă cu crucea în sin și cu otrava pe limbă.*“ Noi nu le respundem de cât: „*Ferește-te Române de cuiú străin în casă!*“ *Ferește-te de aceia, cari n'au cruce, nici Dzeu, dar au otravă pe limbă!* În nrul 25 foia socialistă publică un primarticol intitulat: „*Cătră redacțiunea zdrenței de foie „Révașul.*“ — Precum e titlul așa e întreg articolul. Geme de blasfemie și ocară asupra creștinismului.

— Hoțul *Micsinai*, care a furat mai 100 de mii de la poșta din *Budapesta*, a fost osândit la 4 ani temniță grea. Nenocitul e numai de 30 ani. A mărturisit cu de-ameruntul cum a făcut hoția, și a spus că învățăturile socialistilor l'au dus la fapta, ce a sevirșit.

— 20,000 corone, a lăsat ca fundațiune de stipendii *Sofron Pașcu*, fost preot în *Ticvaniul-mare*.

— Reuniunea învățătorilor gr. cath. din *Archi-Diaconatul părților Sătmărene*, (diecesa *Orădană*) își va ținea adunarea generală la 6 Aug. st. n. a. c. la 9 ore în comuna *Vezend*. Adunarea e conchiemată de *Dr. Felician Bran*, archidiacon în *Carei mari*, ca preș. și *Ioan Irimiaș*, notarul reuniunei.

— Din *Bistriță* ni-să scrie, că „*Coróna*“ institut de credit și economii s'a înregistrat în cartea firmelor la tribunalul de acolo. Banca își are localul strada *Spitalului* nrul 23 etaj. Activitatea ei s'a început în 14 Iulie n.

— Din *Gherla* ni se scrie: Eșamenul verbal de calificățiune la preparandia gr. cat. din *Gherla*

sa început în 29 Iunie, și a ținut 6 zile. Sau supus la examen 28 de candidați. Sau retras 5 inși. Au primit diplomă 8 inși. Dintre cei cu examenul întreg 6 inși au căzut din câte 2 studii; iar 5 inși au să repețască întreg examenul, 3 din câte 1 studiu. În comisiunea esăminătoare au fost: directorul preparandial, 4 profesori și comisariul episcopesc; pre lângă acestia au mai fost: reprezentantul guvernului *Dr. Sztancsek Zoltán* subinspetor reg. în comitatul *Solnoc-Doboca* și *Veniss Gyula* profesor ambulant de economie. Cum a intrat acest domn în comisiunea esăminătoare ne va ști șpune dl director preparandial. Cum sa portat dl inspetor la examen am auzit din gura streinilor și să vede și din clasificare. El fără pic de șfială se laudă, că în restimp de un an va închide preparandia română din *Gherla* (!?). În tot decursul examenului a trecut tôte marginile; progresul elevilor din tôte studiile la redus la niște elemente din școala primară, despre profesori a vorbit cu dispreț; după cum se vorbește ia chiar batjocorit. Vom vedea, ce va mai urma în cauza acesta, că așa nu se pôte lăsa lucrul.

— *D. Nic. Brânzeu*, profesor în *Pitești*, de originea din *Roșia de lângă Blaj*, se va cununa în 19 Iulie n. cu *Dșóra Maria Gheorghiu*, în *Văleni* (jud. *Muscel*.)

— „*CăliNDARUL Practic*“, acesta e numele noului căliNDAR pe 1904 ce va apărea în August la *Lugoj*.

— Distincțiuni. Aflăm, că Escelenția Sa *Archiepiscopul Robert Menini*, Vicariu Apostolic în *Sophia* și *Philippopol*, a denumit pe *Dl. Iosif Onciu*, preot gr. cat. din *Ielodul mare*, *Consiliariu Ecclesiastic ad honorem*.

— Domni preoți administratori *Emil Pop*, din *Feneșul săses*, *Ioan Mihalca*, din *Aghireș*, și *Vas. Micușan*, din *Suceag*, au fost numiți parochi.

— Pentru masa ștudenților dela școalele din *Blaș*. Dela comitetul acestei frumoșe instituțiuni primim un raport din care scótem următoarele: Apelul însoțit de côle de contribuire s'a împărțit obștei românești în 1000 esemplare și anume: 80 băncilor române: 217 la honorații și particulari; 657 parochiilor din archidieceșă și 46 diecesei *Lugoșului*; acestea din urmă recomandate prin circular de consistóre. Apelul nostru a aflat primire la multe inimi deschise. Contribuirile sosesc zi de zi. Multe vin și de la persóne, cărora nu li s'a trimis apel. — Banií întrați îi administréza cassa centrală archidieceșană. Tot ce a încurs până acum s'a chitat în „*Unirea*“, în parte și în celelalte foi românești. Sumele trimise de-adreptul direcțiunei gimnasiale s'au publicat în raportul școalelor. — După scóta casei centrale și evidența noastră fondul mesei ștudenților cu șfirșitul lui lunie curent face în număr 14000 coróne. Côlele de contribuire alăturate la apel, ni-au sosit în următoarea proporție: de la bănci 17; de la partriculari 100; de la parochií din archidieceșă 260; din diecesa *Lugoșului* 30. Credem a nu supéra pe nime., dacă pe acesta cale rugăm pe toți domni, cari au primit côle de contribuire, să grăbescă în interesul cauzei ce urmărim, a înapoia côlele primite. Orî ce contribuire este binevenită. Inaugurarea mesei va fi la 1904, anul iubilar de 150 ani de la înființarea școalelor din *Blaș*. La închierea colectei se va face o dare de samă detaiată în broșură aparte. *Blaș*, la 30 Iunie 1903. **G. Precup** membru com. și notar.

— Știri bisericești. Cetim în *Unirea*: *Dr. Aug. Bunea* a fost numit administrator al dominiilor fundaționale și fisc consist. (în locul D-lui *Dr. V. Hossu*) *Dr. Victor Szmigelski*, inspetor scol. arch. și preș. la reun. biser. de asigur. *Ales. Uriăcan*, administrator adj. al dominiilor. *Dr. Isidor Marcu*, membru în comisia pentru revisuirea cărților bisericești. *Silvestru Nestor* și *Emil Viciú* prof. au fost numiți asesori consist.

— Lucrările mari remân de multe ori nebagate în samă de lumea mare, obicinuită a vedea numai pân la vârful nasului, cum se zice. Cam așa o pătesc și cărțile mari, în ziaristica noastră, preocupată de micile noutăți ale zilei. Se încrêștă pe scurt, că au apărut, ca orî ce cărțilie meruntă, și — atât. Așa au pățit'o: *Istoria literaturii* de *Iorga*, așa scrierile Dnului *Bunea*, și altele. Cu cât cartea e mai mare, mai seriósă, mai înșemnată, — cu atât se vorbește și se scrie mai puțin despre ea. Iată o mare greșelă a foilor noastre. Și iată de ce înșemnam cu bucurie că „*Rev. Catholică*“ și *Unirea* publică articoli mai lungi despre cartea cea mai nouă a harnicului canonic. Mai cu samă articolul *Unirei* (din 4 Iulie) e fórte frumos.

Posta Redacțiunei.

„*Șac Lob A.*“ Că publicăm noi romane? Cum se nu? Numai se fie bune și frumos scrise, nu ca „poesile“ *Dtale*, cari nu sunt de publicat, și te rugăm în interesul *Dtale* să nu ne mai cercetezi cu „opuri“ de acestea. Cel puțin un an nu. — *CăliNDARUL mic*. Vom publica în numerii mai de aproape statute p. reuniuri de temperanță. O „formulă de invoice“ — cum zici — e destul pentru început, dar dacă ideia prinde rădăcină e bine să se intruizeze într'o reuniune bine organizată. — *Paul* în *Borșa*. Lucruri bune, nu-i vorbă, dar nu pentru o gazetă. Nu se pot publica. — *Sân Miclăușul-mare*. Se va publica. — *Ibidorf. rom.* Vom face, mai în colo, după seceră, când e și mai potrivit. — *Totelec*. Nu suntem de acord; dar și de altfel nu e foia noastră pentru astfel de apeluri. Acolo e *Unirea*, mai competentă. Din principiu însă suntem contra acestei porniri pentru a „preține“ „imbunătățire“; alte îmbunătățiri se așteptă de la noi! — „*Catholicus*“. De ce nu ne areți numele adeverat?

„THE STANDARD“

fundată în anul 1825.

Efectuește
asigurări de viață
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incaso anual
Coroane :
32,000.000—
Dividende solvite
Coroane :
170,000.000—
Avere proprie
Coroane :
260,000.000—
Despăgubiri de viață
Coroane :
520,000.000—

Agentura generală pentru
Transilvania :
Cluj, strada Ferencz-József nr. 17.
Filială pentru Ungaria :
**Budapesta, strada Kossuth-Lajos
nr. 4. în palatul Standard.
(Casa proprie).**
Centrala generală :
Edimburg. (Anglia) 17, 5—

Scrierile mai noută ale Doctorului Bunea :

1. „Discursuri, Autonomia bi-
sericască, Diverse,“ volum 8° de
534 pag. Prețul 5 corone.
2. **Episcopii Petru Paul Aron și
Dionisiu Novacoviciu**, sau istoria
Românilor Transilvăneni de la
1751—1764. Volum 8° 517 pag.
Prețul 4 cor. 50 fil.
3. **Vechile Episcopii Românești,
a Vadului Geoagiului, Silvașului și
Belgradului.** Volum 8° de 160 pag.
Prețul 2 cor 50 fil.

Se pot procura și dela

Administrația „Răvașului“
Cluj, Jókai-utca 6.

(La comanda din afară este
a-se adăuga pe lângă preț și taxa
de porto postal).

Un însemnat procent din pre-
țul cărților e destinat pentru
biserica cea nouă
din Cluj.

Wilhelm Ignác

ingenieur

Budapesta, VIII. Kender-u. 8.

Primește ori ce fel de
măsurare de pământ,
mappare,
aranjare de posesiune.

După acord marchează linia
căii ferate normale ori
inguste.

Prețuește moșii, esoperează
și valorează patente, pre-
lângă onorar echitabil.

Ofertele sunt a se trimite
la adresa de mai sus.

„ECONOMUL“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI

Centrală în Cluj (casa proprie)
strada Vesselényi-Miklós-utca 26.

Filială în Gherla (Szamosújvár)
strada Alsó-viz-utca n-rul 18.

Intemeiat la anul 1886.

Are Capital social in 2000 acțiuni K.	200,000.—
„ Fonduri de rezervă	130,773.—
„ Fonduri culturale și de binefacere „	8.900.—
„ Depuneri spre fructificare	1.003,211.—

Primesce depuneri spre fructificare dela privați cu
5% -te și dela corporațiunii culturale sau filantropice
cu 5 1/2% -te;

Escomptează cambii cu cel puțin două subscrieri;

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire hipotecară
cu 7% și 8% -te;

Acordă împrumuturi de Cont-curent cu acoperire de
hârtii de valoare notate la bursă cu 6% și 7% -te;

Efectuează tot felul de operațiuni de bancă.

Adresa: „ECONOMUL“ Kolozsvár.

Diracțiunea.

5, 16—50.

AGENTURA GENERALĂ

DIN CLUJ A BĂNCEI DE ASIGURARE

„TRANSYLVANIA“

primește și efectuează oferte de asigurare
din comitatele: Cojocna, Murės-Turda,
Turda-Arieș, Bistrița-Năsăud, Solnoc-Do-
băca, Ciuc, Sălagiu, Sătmăr, Bihor, Ma-
ramureș.

Asigură mai ieftin contra focului și
explosiunii ori ce fel de edificii, măr-
furi, mobile, vite și produse etc.

Asupra vieții omului

face asigurări în toate modurile obișnuite,
anume: capitale pentru casuri de mörte,
pe viață, de zestre, rente etc.

ASIGURĂRI POPORALE fără cerce-
tare medi-
cală până la 1200 corone.

Asigurări pe cheltuelile înmormintării, contra
grindinei, sămănturi de tot felul, nutrețuri etc.

„TRANSYLVANIA“

a fost întemeiată la anul 1868 și de atunci
în decurs de 34 ani a plătit despăgubiri
pentru foc de K. 3.042,619-84 fil., iar
pentru capitale asigurate pe viață Kor.
2.992,162-98 fil. Suma asigurărilor contra
focului e de K. 112 milioane. Suma asi-
gurărilor pe viață e de K. 10-2 milioane.

Oferte și ori ce îndrumări se pot primi în limba
românească și în toate limbile din țară de la

Agentura generală a băncii

„Transsylvania“

Cluj, piața „Emke-tér“ Nr. 16.

precum și de la agenturile locale și cercuale din
comunele mai mari.

10, 13—40